

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԻԻ ԵՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՈԳԵԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԱՂՕԹՔԸ՝ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Աշխարհի զանազան անկիւններէն՝ արդէն վեց տարիէ ի վեր, քարեացական մարդիկ տարբեր պատմական կամ կրօնական վայրերու մէջ կը գումարուին՝ միջազգային խաղաղութեան համար նոր ջանքերով: Ս. Էնիդիոյի համայնքը եիմնադրեց "Ուօմինի Է Ռելիգիոնի" (Մարդիկ եւ Կրօններ) միութիւնը Իտալիայի մէջ, որ ներշնչող ոյժը հանդիսացած է վեց տարի առաջ գումարուած ժողովի մը՝ Ս. Յրանսիսի ծննդավայր Ասսիսի քաղաքին մէջ՝ որու առիթով համաշխարհային տարբեր կրօններու ներկայացուցիչներ խաղաղութեան համար միասնական աղօթք Աստուծոյ վերընծայած են: Կազմակերպութեան պատուակալ նախագահ եւ Լեհաստանի առաջնորդ ժողով Կլեմէի կոչին արձագանգը զօրաւոր էր: Յաջորդ տարիներուն շարժման ազդեցութիւնը զգալիօրէն կ'անէր: Վարչավիայի մէջ 1989ին գումարուած ժողովի նշանաբանն էր. "Վերջ Պատերազմի", որուն մասնակցեցան աննախընթաց թուով հոգեւորականներ: Փակման կոչին մէջ, Քրիստոնեայ, Մուսուլման, Պուտայական եւ Զրադաշտական հոգեւորականներ դատապարտեցին "պատերազմի ահաւոր եւ կործանիչ ոյժը որ յաղթողին եւ յաղթուողին հաւասարապէս կ'ոչնչացնէ": Այս տարի ժողովը Պրիւսէի մէջ գումարուեցաւ՝ 1992 Սեպտեմբերի 13-15, որուն մէջ իր մասնակցութիւնը բերաւ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը՝ Թորգոմ Արք. Մանուկեանը՝ որն իբրեւ սրբազան վայրերուն պահապաններն մէկը

վնական դեր կը կատարէ Ս. Քաղաքին մէջ, եւ որուն նուիրումը խաղաղութեան գործին յանախ շեշտուած է:

Պրիւսէի մէջ, Թորգոմ Պատրիարք իր ելոյթի ընթացքին շեշտեց Երուսաղէմի եզակի դերը աշխարհին մէջ եւ մարդկութեան հոգեկան որոնումներուն համար: Խօսելով "Երուսաղէմ - Ողբերգութիւն եւ Յոյս Բոլորին" նիւթին շուրջ, Պատրիարք Սրբազանը յայտնեց թէ, Երուսաղէմը միանգամայն ողբի եւ յոյսի առիթ հանդիսացած է հազար տարիներով, յունա-եբրայական քարոյականութեան հետեւող մարդկութեան զգալի մէկ մասին համար:

Աստուած, ըստ Ս. Գրոց, այս քաղաքն ընտրած է իբրեւ Իր Տունը, եւ իւր Անուամբ առ յաւետ կնքեց զայն: Բայց յետոյ զայրանալով, կործանելու համար զայն, հրեշտակ մը դրկեց, քաղաքի մեղքերուն պատճառաւ: Բայց Տիրոջ անսահման ողորմութեամբ ոսկէ քաղաքը, խաղաղ վայր պիտի դառնար: Եւ ըստ մարգարէին, «Բու ալքերդ Երուսաղէմը պիտի տեսնեն իբրեւ խաղաղ բնակարան մը եւ անխախտ վրան մը, որուն ցիցերը յաւիտեան պիտի չը շարժին ու չուանները պիտի բնաւ չկտրին» (Եսայի 33:20):

Արիւնաշաղախ պատմութեան էջերուն մէջ քանի անգամ չնաշխարհիկ այս քաղաքը կործանեցաւ, քանի անգամ վրայ չմնաց: Բայց աւեր այս քաղաքը մոռացումի չմատնուեցաւ: Ո՞վ կրնայ Երուսաղէմը մոռնալ:

Անունը խաղաղութեան հոմանիշ՝ երեւի դատապարտուած էր մշտական

տագնապի: Բայց ըլլալով սրբազան ֆաղափք երեք կրօններուն, աւելի քան մասունք կամ յուշարձան է Երուսաղէմը: Ան խորհրդանշան է հոգւոյ, յուսոյ, փրկութեան, ան երկրիս սիրտն է, եւ ո՛չ լոկ ինչ որ աշխարհագրական կոուսխնձոր մը:

Երուսաղէմը այսօր ասպարէզ է հըսկայական մաֆառումի, Հրեաներուն եւ Արաբներուն միջեւ, երկուքն ալ զոհեր պատմութեան մէջ անշումներու, կոտորածներու, ֆաղափական մրրիկներու: Իսկ մարգարէներու այս ֆաղափի միախառնուած եւ քաղաքացի բնակչութիւնը իրապէս Երուսաղէմը կը դարձնէ ողջ աշխարհին կեդրոնը: Բայց անոր ազնիւ սեմական բնիկ բնակիչները կը դժուարին կամրջել զիրենք անջատող ճեղքը: Սրբոց Յակոբեանց ժառանգորդ Հայերը օր ըստ օրէ վկաները կ'ըլլան այս ընտանեկան ողբալի պատերազմին: Մենք կ'ողբանք, երբ Հրեայ կամ Արաբ արին կը թափուի: Կը հաւատանք, որ միշտ կարելի է կամրջել երկու կողմերը: Հայ ժողովուրդը ընտելացած է տառապումի, մեր ազգի ցաւալի անցեալն ու թշուառ ներկան մշակած են մեր մէջ կարեկցութիւն եւ հասկացողութիւն ուրիշներու հանդէպ:

Կարելի է դեռ, որ փրկութիւնը ծագի Երուսաղէմէն: Միասին խաղաղութեան համար աշխատինք երբ դեռ ուշ չէ՛: Օրհասական մարգարէներ կը յայտարարեն, որ երրորդ Համաշխարհային Պատերազմը Երուսաղէմի պատճառաւ պիտի պայթի: Սրտանց կը փափափինք որ այդպիսի յոռետես նախագուշակները շփոթանք մատնուին: Անոնք անտես ըրած են Աստուծմէ խոստացուած Նոր Երուսաղէմը: Եթէ մեզի չտրուի իսկ այդ Երուսաղէմը մեր կեանքի ընթացքին տեսնելու, գոնէ մէկը տեսած է գայն իրեն եղած յայտնութեամբ, եւ արձանագրած է մեր օգտին:

Մարդկութիւնը ամբողջ կը ձգտի

դէպի փրկութիւն, իսկ մարդկային ընտանիքի ամէն անդամ, ըլլայ ֆրիստոնեայ, մուսուլման, հրեայ, պուղդիստ, բահաի, թէ զրադաշտական, իր որդեգրած կրօնքին թելադրութեամբ, Ս. Երկրի մը բնակիչը կը դառնայ, ընդունելով աւելի բարձր եւ հզօր հոգի մը, ինքնութիւն մը, որով միայն մարդ կրնայ յաղթահարել չարին խաւար զօրութիւնը, եւ հասնիլ Փրկութեան, Նիրվանային, Սիրելոյ հետ միացման:

Թող Երուսաղէմը դառնայ խորհրդանշանը փրկութեան համար մեր յաւիտեանական որոնումին, որովհետեւ բոլոր միւս ֆաղափներէն աւելի տառապած է, իսկ տառապանքով հոգին կը մաքրուի, կը քիւրեղանայ, ընդունարան դառնալով շնորհաց:

Պատրիարքը սակայն շեշտեց, որ պէտք չէ կարճատես կերպով Երուսաղէմի նշանակութիւնը չափազանցել: Տիեզերքի մէջ Աստուծոյ սիրող Աջը ստեղծեր է ամբիւ ուրիշ տեղեր, որոնք աշխարհիս կեդրոն հանդիսանալու պատուին աւելի պատշաճ են, քայց մեզի, երկրածին մարդկանցս համար, Երուսաղէմը առ նուազն Քրիստոսի ծննդավայրն է, ուստի ան փրկութեան անմահ խորհրդանշանը պիտի ըլլայ, մինչեւ Անոր վերադարձը, երբ պիտի վերստին բացուի Ոսկէ Դուռը, որ հիմա փակուած է:

Կայնա՞ծ ենք Պատմութեան խաչմերուկի վրայ. այնքան մօտ համաշխարհային նոր կարգի մը. եւ մէկ առ մէկ հին մղձաւանջները կը փարատին, սակայն շատ ուրիշներ, դժբախտաբար, մեր ձեռքովը կերտուած, դեռ կը մնան: Հարկ է արթնանալ: Եւ ընդդէմ անսահման մեր կիրքերուն եւ մտացածին ցանկութեանց, անսամք սրտի մեղմիկ ձայնին: Ճամբան երկար պիտի թուի, սակայն ապահով, որ պիտի տանի դէպի Երուսաղէմ, դէպի մարդկութեան փրկութիւնը: